

Islam som feministisk strategi

En uppsats om islamiska feministers argumentationsstrategier i samband med deras ambition att frigöra sig från en muslimskt paternalistisk världsbild

Josefine Thorén

2014-01-09

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska Institutionen

Kurskod: MRSG20

Termin: HT terminen 2013

Handledare: Andreas Tullberg

Omfång: 7138 ord

Abstract

This essay's main purpose is to examine the argumentation technics used by Islamic feminists within international women's organisation on the Internet in their ambition to emancipate themselves from the current patriarchal society and create an improved Muslim society based on equality and fairness. The essay will inquire different Islamic feministic technics such as hermeneutics and analysis of different cultural phenomenon with an oppressing character, and also exemplify how they are used in an analysis in order to illustrate how arguments are formed.

Key words: feminism, Islamic, Muslim, secular, Muslim law, Islamic law, strategy, argumentation technics, Islam, religion, rights, women

Innehållsförteckning

	Abstract	
1	Inledning	4
1.1	Frågeställning	4
1.2	Avgränsningar och materialdiskussion	4
1.3	Bakgrund	6
1.3.1	Sisters of Islam	6
1.3.2	Women Living Under Muslim Laws	7
2	Islamisk, muslimsk och sekulär feminism	8
2.1	Muslimsk eller Islamisk?	8
2.2	Islamisk feminism	9
2.3	Sekulär feminism	12
3	Metod och disposition	15
4	Analys	16
4.1	Strategier	16
4.1.1	Vers 4:34	19
4.2	Sammandragande analys	21
5	Avslutning	23
5.1	Slutsats och avslutande reflektioner	23
5.2	Förslag till kommande forskning	24
6	Referenser	25

1 Inledning

Det finns de inom forskningsfältet för feminism som anser att Islam och feminism är binära motsatsord, och för att jämställdhet och rättvisa mellan könen ska kunna existera i muslimska samhällen måste ett sekulärt samhälle utformas. De menar att den Islam som praktiseras i muslimska länder har budskap som är så fundamentalt kränkande mot det kvinnliga könet att religionen bör överges.

Sedan finns de inom forskningsfältet för feminism som anser att Islam och feminism går hand i hand. Som menar att västerländsk, kristen feminism inte har patent på vad feminism är och varifrån den kan ha sitt ursprung, och att man inte måste ge upp sin religion och Gud för att kämpa för jämställdhet.

Det är kring den senare uppfattningen denna uppsats kommer att handla om. Om den islamiska feminismens förhållningssätt och strategier för att kombinera religionen med rättigheter. Detta i ambitionen att nå ett jämlikare, kärleksfullare samhälle som är det samhälle som, enligt den islamiska feminismen, Allah egentligen menade att skapa.

1.1 Frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att få en större förståelse för hur islamiska feminister i kvinnorrättsorganisationer använder sig av sin religion, istället för att förkasta den, i kampen för mänskliga rättigheter. Detta anser jag är en intressant utgångspunkt för en frågeställning på grund av den problematik de islamiska feministerna ställs inför när de åt ena sidan har en sekulärinriktad feminism som de muslimska kvinnorna känner förtar en stor del av deras identitet som troende, och åt den andra sidan har en patriarkalisk religion som de känner förtar en stor del av deras friheter som människor. Deras val att arbeta inom Islam för att kombinera religion med rättigheter, innebär en argumentationsmetod som vore intressant att undersöka.

Detta leder mig till min frågeställning som lyder: Hur argumenterar islamiska feminister i kvinnorrättsorganisationer för att deras interpretationer av Koranen är de med högst validitet i jämförelse med den nuvarande härskande paternalistiska tolkningen?

1.2 Avgränsningar och materialdiskussion

Jag har som skrivit ovan valt att studera islamiska kvinnorrättsorganisationer och deras argumentationsstrategier. För att kunna göra detta har jag valt att studera de organisationer som finns representerade på Internet eftersom de ger bäst tillgänglighet

och tillförser med intressant, läsbart material. Anledningen till att jag har valt att undersöka organisationer som praktiskt använder den islamiska feminismen istället för forskning som är centrerad kring den är för att organisationerna jag har valt själva utformat sina argumentationsstrategier vilket visar hur islamisk feminism praktiseras reellt vilket jag anser intressantare och mer autentiskt.

En objektiv föreställning av ämnet är målet för denna uppsats vilket när det kommit till valet av organisationer naturligtvis spelade in då jag inte önskade en vinklad eller endimensionell bild. Jag har därmed valt att undersöka två internationella kvinnorrättsorganisationer med främmande geografiska tillhörigheter. Hade jag haft möjligheten hade jag valt att inkludera fler organisationer för att få en större bild och en bättre grund men det skulle innebära ett arbete vars omfattning skulle bli orealistiskt i kombination med den existerande tidsbegränsningen. Anledningen att båda organisationerna riktar sig internationellt och inte på en nations specifika kvinnorrättsituation grundar sig i intresset av islamiska feministers argumentationsstrategier rörande deras modernare interpretationer av religionen snarare än en argumentation rörande ett specifikt problem. Jag är dock medveten om att organisationer trots att de riktar sig internationellt ändå kan präglas av nationella värderingar.

Jag kommer i denna uppsats även att jämföra dessa två organisationer med varandra för att se vilka skillnader och likheter som existerar kring olika argumentationsstrategier för islamfeministiska kvinnorrättsorganisationer. Jämförelsen är emellertid inte ett fokus utan ett hjälpmedel för att få en bredare, mer analytisk bild för att förstå vilka strategier som kommit används och hur olika organisationers resonemang kan liknas och skiljas från varandra, vilket är syftet med att ett flertaligt antal organisationer.

Primärmaterialet under denna uppsats är organisationernas hemsidor. Det är utefter vad organisationen delar med sig via sin hemsida jag kommer att besvara frågan vilka argument de använder sig av och hur de argumenterar för att deras tolkningar av islam är den med högst validitet. Eftersom det är organisationernas bild jag är ute efter, det vill säga deras version och argument till svaret på huvudfrågan, så kommer jag inte att fördjupa mig i islams heliga skrifter i ett försök att testa deras argument.

Som sekundärmaterial kommer jag att använda mig utav artiklar, böcker och uppsatser från diverse akademiker vars innehåll ter sig relevant till denna uppsats huvudfråga. Inom fältet är jag medveten om att det finns en viss schism om vare sig islamisk feminism är en legitim grund för en feministiskola. Detta kommer inte att

utgöra en stor del av uppsatsen men jag har ändå valt att kort redogöra för denna kritik i form av den sekulära feminismen eftersom jag anser att redogörandet för den islamiska feminismen tappar lite av sin kontext utan den.

Jag är även medveten om att min livsåskådning som ateist, det faktum att jag inte har kopplingar till eller större erfarenheter av Islam, min uppväxt i västvärlden och att jag är kvinna kan komma påverka min syn om det ämne jag skriver men jag kommer att försöka att ta ett objektiva ställningstagande genom att försöka redogöra för alla de sidor som behövs representeras i uppsatsen för att uppnå detta.

1.3 Bakgrund

Jag kommer nedan att redogöra för de två organisationerna jag har valt genom att beskriva deras bakgrund. Detta görs med förhoppningen att förståelsen kommer att öka i frågan om varför jag valde dem och även för att ge organisationerna en kontext när de analyseras längre fram i uppsatsen.

1.3.1 Sisters of Islam

Organisationen Sisters of Islam börjar sin historia i ett vardagsrum hos Zainah Anwar i Malaysia år 1987 då flera kvinnor från olika yrken, klasser och stadsdelar reagerade på den nya islamiska familjelagen som trätt i kraft samma år. Kvinnornas syfte vid denna tidpunkt var att uppmärksamma de auktoritära ledarna i landet hur denna nya familjelag kom att praktiskt påverka kvinnors liv negativt samt att ge förslag på hur lagen kunde ändras för att försäkra även kvinnors rättigheter.

Med tiden började dock en majoritet av kvinnorna känna att det inte räckte att endast fokusera på den islamiska familjelagen utan ville fokusera på Islam som helhet. Många kvinnor uppgav att de led i tystnad, att Islam tvingade dem till underordnade männen där männen blev deras överhuvud och kvinnans friheter och rättigheter inte existerade på samma villkor. Deras ledande fråga blev därmed: ”Varför skapar lagar och policys i Islams namn ojämlikhet?”¹ och de började omtolka Koranen och Sunna för att försöka hitta vad de anser måste vara de riktiga budskapen från Allah som istället för ett hierarkiskt samhälle förespråkar jämställdhet och kärlek.

SIS, som myntade sitt namn år 1990 i samband med att de tog ställning offentligt och satte sig själva på kartan för debatten om kvinnors rättigheter, fokus är att informera

¹ SIS-hemsida – Organisation - The SIS story. Egen översättning av “Why do laws and policies made in the name of Islam create injustice?” Hämtad: 13/205.

kvinnor om deras juridiska rättigheter. Utöver den juridiska rådgivningen ger organisationen även tvådagarskurser och har publicerat två broschyrer för allmänheten att läsa om just kvinnans problematiska roll inom religionen.

Idag har organisationen tolv heltidsanställda, ett medlemskapsnätverk och är erkända på internationell nivå.²

1.3.2 Women Living Under Muslim Laws

WLUMML grundades år 1984 av nio kvinnor i en reaktion mot tre rättsfall som nekat kvinnor vad som borde varit grundläggande rättigheter, och detta på basis av muslimska övertygelser. Dessa nio kvinnor ansåg att någonting behövde göras för att belysa och motarbeta det kvinnoförtryck som begicks i religionens namn.³

Organisationen startade som en solidaritetsaktionskommittee i syfte att visa kvinnor att en gemenskap finns bland alla de som ifrågasätter Islams reella praktik. En av grundarna, Merieme Hélie-Lucas, skriver såhär:

We hope to provide each other with alternative references: if you think you are the only trying to fight the battle, it is really very hard – but if you know that other women are doing the same thin, you feel already more comfortable... even if you face repression. At least you know you are not mad.⁴

Det är därför WLUMML först och främst värderar sitt nätverkande, det vill säga sina kontakter med andra organisationer. Organisationen strategi och mål är att alla organisationer kan engagera sig i varandras projekt eftersom det inte bara skapar en gemensam styrka utan för att det ger ett större genomslag för de olika projekt och kampanjer som kämpar för kvinnors rättigheter.⁵ Utöver detta, för att uppnå deras mål om att bevara fred och multipla identiteter, öppna upp debatten om kvinnans rätt till sin kropp och jämställdhet mellan könen, måste även kunskap om Koranens, enligt dem, sanna budskap om jämlikhet och rättvisa florera både mellan organisationerna men

² Ibid.

³ WLUMML-hemsida – About – How did WLUMML start? Hämtad: 131206

⁴ Hélie-Lucas, Marieme, WLUMML *"Heart and Soul"*, Transcribed from Plan of Action, Dhaka, 1997, s. 3.

⁵ Ibid s. 3-5.

framförallt mellan organisationen och allmänhetens kvinnor. Vilket även är en aspiration som återfinns i deras projekt.

Organisationens aspirationer är att fortsätta utveckla sitt nätverk till alla länder där kvinnor lever i någon relation till Islam, även icke-muslimer som till exempel blir förtryckta av en muslimsk regering eller har barn som blir påverkade, för att kunna öka kunskapen om kvinnors rättigheter i relation till religion.⁶ Organisationen finns för närvarande i sjuttio länder, har tre kontor på två kontinenter och flera heltidsanställda, och fortsätter kontinuerligt att bredda sig på en ännu större internationell nivå.⁷

2 Islamisk, muslimsk och sekulär feminism

För att förstå hur och varför vissa begrepp kommer att användas samt för att få en redogörelse för de teoretiska utgångpunkterna jag kommer att använda mig av så kommer jag nedan att gå igenom muslimsk, islamisk och sekulär feminism. Förståelsen utav den islamiska feminismen är utan tvekan en prioritet då det är kring denna feminism som uppsatsens huvudfråga är centrerad kring. Det är genom den islamiska feminismens argumentationsteknik som de två organisationerna kommer att tolkas.

Jag kommer även att i kapitlet för islamisk feminism redogöra för de olika tolkningstekniker och metoder som finns inom den islamiska feminismen vilket kommer att ge en större förståelse i senare kapitel.

Kritiken mot den islamiska feminismen som redogörs för genom den sekulära feminismen är relevant då den ger den islamiska feminismen en viss kontext. Den sekulära feminismens kritik grundar sig även i de islamiska feministernas argument vilket innebär att kritiken förhoppningsvis kommer ge en mer dimensionerad bild av feminismen.

2.1 Muslimsk eller Islamisk?

Vid ett studerande av islamisk feminism stöter man hela tiden på olika varianter av användandet av orden muslimsk och islamisk i relation till feminism men även i relation till religiösa lagar. Det tycks finnas en viss schism kring hur dessa begrepp ska användas vilket har lett till ett ställningstagande från min sida och jag ska kort redogöra för mitt resonemang.

⁶ WLUMML-hemsida – About – What are WLUMML's aims and focus? Hämtad: 131206; Hélie-Lucas, 1997, s. 3.

⁷ WLUMML-hemsida – About – What is WLUMML? Hämtad: 131206.

Islamisk feminism är det begrepp som syns oftast i akademiska uppsatser och artiklar och även det ord som Wikipedia har valt. Efter att ha läst ett större antal texter kring detta ämne har jag kommit fram till min tolkning av begreppens användning: Islamisk feminism är att anse att utgångspunkten för diskussionen om muslimska kvinnors rättigheter bör vara Koranen och att man ska utgå från Islam. Muslimska feminism anser inte att man nödvändigtvis måste utgå från Koranen utan att det finns andra utgångspunkter som möjligen passar bättre. Muslimska feminism är däremot inte detsamma som sekulär feminism då sekulär feminism innebär att man tar avstånd från religion helt medan en muslimsk feminist ändå kan vara troende.

Jag kommer därmed att använda mig av begreppet islamisk feminist-/m för att beskriva den feminism jag undersöker, vilket ju är organisationer som väljer att använda sig utav Islam för att förespråka muslimska kvinnors rättigheter. Jag är dock medveten om att det finns vissa som är mindre förtjusta i det begreppet och föredrar att kalla islamisk feminism för en kvinnocentrerad omläsning av de muslimska heliga skrifterna. Jag är även medveten om att vissa i begreppet islamiska feminister inkluderar religiösa muslimer, sekulära muslimer och icke-muslimer men det är någonting jag i min definition valt att ta avstånd från.⁸

Islamisk och muslimsk feminism är dock inte att förväxla med islamiska och muslimska lagar. I mitt sökande efter skillnaden mellan ovan nämnda feministgenrer undersökte jag åsikterna från de två organisationer jag valt att studera (Sisters in Islam och Women Living Under Muslim Laws), ett sökande som skulle te sig fruktlöst (något jag kommer att återkomma till i senare kapitel). Däremot var båda organisationerna tydliga med att poängtera skillnaden mellan islamiska och muslimska lagar eftersom att säga islamiska lagar var att påstå att de var gudasända och därmed aldrig kunde bearbetas, medan muslimska lagar var att inse att lagarna endast var tolkningar av människor och därmed kan ändras.

2.2 Islamisk feminism

Svensson menar att det finns tre sätt att förhålla sig till kvinnans rättigheter i relation till Islam. Det första sättet är att religionen helt bör separeras från diskussionen om kvinnans rättigheter på grund av dess kvinnofientlighet. Det andra sättet är att anse att Islam ger, och alltid har gett, kvinnan de rättigheter hon behöver och att ingenting kan

⁸ Badran, Margot, *Feminism in Islam – Secular and Religious Converges*, Oxford, Oneworld Publication, 2009, s. 244.

utmana Sharialagarnas validitet, medan det tredje menar att den muslimska världen förtrycker kvinnan men att det inte är Islams, som religion, fel utan det är den patriarkaliska tolkningen av de heliga skrifterna som är felaktig.

När det kommer till islamisk feminism så är det tredje sättet det gällande och islamiska feminister anser att Islam egentligen handlar om respekt, jämlikhet och rättvisa men att detta fallit bort i de patriarkala tolkningarna.⁹

Som Margot Badran skriver är islamisk feminism ett globalt fenomen och kan kortfattat beskrivas som feministisk diskurs och praktik som artikuleras inom ett islamskt paradig.¹⁰ Det menas med en feminism som utarbetats inom en muslimsk kontext men som motsätter sig den för tillfället dominerande tolkningen av Koranen som är erkänt patriarkalisk och kvinnoförtryckande. Azza Karam definierar det liknande och menar att islamisk feminism som inte rättfärdigar sig inom Islam är dömt att misslyckas då argumenten kommer sakna validitet och inte kommer accepteras.¹¹

Kassim Ahmad ger i sin bok en syn på islams heliga skrifter som ger en tydlig bild av hur många islamiska feminister resonerar:

It only means that we must refer to the Quran alone as infallible guidance for our conduct. As regards other books, be they books of hadith, books of religious scholars, books of the Marxist school or of the liberal school, we shall use our discriminating faculty either to accept or reject, partially or totally, their interpretations, explanations and recommendations in accordance with the teachings of the Quran and the needs of modern life.¹²

För många islamiska feminister är en feminism utarbetat inom deras religion ett sätt att försäkra deras multipla identiteter som inte endast kvinnor utan även som, till exempel, religiösa, feminister, medborgare och deras sexuella tillhörighet. Istället för att understryka dikotomin mellan sekulär/religiös, öst/väst så försöker den islamiska

⁹ Svensson, Jonas, *Muslimsk feminism – Några exempel*, Lund, Teologiska Institutionen, 1996, s. 7, 67-68, 76-77.

¹⁰ Badran, 2009, s 242, 245.

¹¹ Karam, Azza, *Women, Islamisms, and the State*, Philadelphia, Palgrave Macmillan, 1998, s. 11.

¹² Ahmad, Kassim, *Hadith: A re-evaluating*, Tucson, USA, Monotheist Productions International, 1997, s. 62.

feminismen istället lösa upp dessa binära föreställningar för att kunna motsätta sig de krafter som försöker lösa upp solidariteten mellan kvinnor.¹³

Att arbeta inom den islamska kontexten innebär att feministerna måste hitta validitet för dessa åsikter inom religionen vilket för majoriteten innebär en omtolkning av Koranen och Sunna som skiljer sig från den nuvarande dominerande tolkningen. Detta inkluderar ett fokuserande på de avsnitt vars innebörd för tillfället används för att argumentera till fördel för manlig dominans.¹⁴

Svensson nämner i sin bok att det finns olika varianter i form av strategier inom islamisk feminism trots att de delar samma eller liknande mål och det är dessa som är av intresse för denna uppsats.¹⁵ Den mest aktuella och populära strategin är att omtolka Koranen vilket även det kan göras på olika sätt.

En av dessa strategier är feministisk hermeneutisk tolkningsteknik som Badran beskriver som en lyckad återinföring av jämlikhetsaspekten i Koranen som försvunnit under den patriarkala tolkningen. Tolkningstekniken är ett resultat av vad som kallas *ijtihad*, som innebär självständig studie av religiösa källor, och *tafsir*, som innebär tolkning av Koranen. Denna kombination menar Badran är det som öppnar upp för återinföringen av nämnda jämlikhetsaspekt.¹⁶ Författarinnan förklarar hur den feministiska hermeneutiken har tre åtaganden:

1. Omtolka verser i Koranen för att rätta oberättigade historier om relationen mellan kvinnan och mannen som ger mannen en falsk överlägsenhet.
2. Citera verser som tydligt förespråkar jämställdheten mellan könen
3. Dekonstruera verser som fokuserar på könsliga skillnader som har en tradition av tolkning som ger falskt stöd åt manlig dominans¹⁷

Amina Wadud som är en tolkningsexpert inom detta ämne skriver att den hermeneutiska modellen är intresserad av tre aspekter av en text och hur dessa aspekter är de som stödjer de slutsatser de når inom ovan listade åtaganden.

1. Kontexten som textens skrevs inom (inom vad den uppenbarades)
2. Den grammatiska strukturen av texten (hur den säger vad den säger)

¹³ Badran, 2009, s. 245-246.

¹⁴ Svensson, 996, s. 76-77.

¹⁵ Ibid s. 7-8.

¹⁶ Badran, Margot, *Islamic Feminism: What's in a name?*, Al-Ahram Weekly On-line 569, januari 17-23, 2002, refererad i Bahi, Riham, *Islamic and secular feminisms: Two discourses mobilized for gender justice*, Contemporary Readings in Law and Social Justice, Volume 3(2), 2011, s. 146,

¹⁷ Badran, 2009, s. 248.

3. Hela texten eller dess världsbild¹⁸

Ett annat sätt att tolka Koranen är via en fokus på språket. Dahlia Eissa skriver i sin uppsats hur det är viktigt att hålla sig nära texten och ta i beräkning det arabiska språkets uppbyggnad. Hon ger som exempel hur vartenda ord i arabiskan är klassificerad som maskulin eller feminin men att det är viktigt att inse att denna klassificering inte är begränsat till att gälla endast för det tillhörande könet, så som många paternalistiska tolkningar uppfattat det som.¹⁹ Wadud utformar i sin text ett exempel på hur man kan eventuellt skulle kunna komma runt problematiken kring just detta problem. Istället för att tolka rakt av läser hon i varje vers in följande: 1. Kontexten. 2. Kontexten i liknande diskussioner som finns i Koranen. 3. I ljuset av liknande språk och syntaktiska strukturer som används på andra ställen i Koranen. 4. I ljuset av dominerande Koraniska principer. 5. Inom hela kontexten för Koranen eller världsbilden.²⁰

Eissas betoning på vikten av en förståelse av det arabiska språket är berättigad om man ser till stora delar av den islamfeministiska forskningen som verkar hålla med henne, varav Badran är en av dem.²¹ Överallt i islamfeministiska omtolkningar av Koranverser ger feministerna exempel på hur den mancentrerade tolkningen tytt texten genom att välja att förstå ett ord ur dess ena betydelse som i regel visar sig vara förödande för kvinnans rättigheter, istället för att tolka ordet via dess synonym som tvärtom skulle underlättat för kvinnan.

Ett sista sätt att omtolka Koranen på är via den sociohistoriska kontexten som Wadud beskriver i sin bok. Waduds inspiration för att använda sig av denna modell kommer från Fazlur Rahman som menar att alla passager i Koranen har en sociohistorisk kontext och måste förstås därigenom. Wadud återger hans ord såhär: "A reader must understand the implications of the Qur'anic expressions during the time in which they were expressed in order to determine their proper meaning. The meaning gives the intention of the rulings or principles in the particular verse."²²

2.3 Sekulär feminism

¹⁸ Wadud, Amina, *Qur'an and woman: Rereading the sacred text from a women's perspective*. New York, Oxford University Press, 1999, s. 3.

¹⁹ Essai, Dahlia, *Constructing the Notion of Male Superiority over Women in Islam*, WLUML Occasional Paper No.11, November 1999, s. 46.

²⁰ Wadud, 1990, s. 5.

²¹ Badran, 2009, s. 245, 248-249.

²² Wadud, 1999, s. 4.

Anledningen till att jag kommer att redogöra för sekulär feminism grundar sig i interrelationen den har till islamisk feminism både som vän och fiende. Trots att det finns starka åsikter om att de är fundamentalt olika och borde hållas åtskilda så har de två genrerna utvecklats i parallell med till varandra.

Sekulär feminism innebär att man anser att feminism och utformandet av kvinnors rättigheter borde vara frångått religiösa influenser. En sådan åsikt skildras i Fatima Mernissis bok *Women's Rebellion and Islamic Memory* där hon skriver att Islam ”professes models of hierarchical relationships and sexual inequality and puts a sacred stamp [onto] female subservience”²³. Sceptiker till islamisk feminism menar att Islam är fundamentalistisk, patriarkatisk, och att argumentera inom dess ramverk är att legitimera det religiösa styret. De menar även att islamisk feminism inte ger muslimska kvinnor fler identiteter utan snarare begränsar dem till rollen de får inom Islam.²⁴

Badran är en av de akademiker som anser att dessa två genrer inte är två skilda entiteter utan att de löpande samarbetar får att nå de gemensamma mål som finns. Hon skriver i sin bok *Feminism in Islam* hur uppfattningen om en konflikt mellan de två antingen är ignorans eller snarare ett politiskt drag att förstöra solidariteten mellan kvinnor.²⁵ Valentine Moghadam håller med men menar snarare att det knappast är särskilt användbart att skapa två läger mellan de två, snarare kan man dra nytta av varandras arbete då det finns viktiga bidrag från båda sidor.²⁶ I övrigt skiljer sig Badrans och Moghadams åsikter åt och den senare sammanfattar den sekulära feminismens tänk på ett precist sätt när hon skriver:

Feminism is a theoretical perspective and a practice that criticizes social and gender inequalities, aims at women's empowerment, and seeks to transform knowledge — and in some interpretations, to transform socioeconomic structures, political power, and international relations. Women, and not religion, should be at the center of that theory and practice.

²³ Mernissi, Fatima, *Women's Rebellion and Islamic Memory*, New York, Zed Books, 1996, s. 13-14.

²⁴ Moghissi, Haideh, *Feminism and Islamic Fundamentalism: The Limits of Postmodern Analysis*, New York, Zed Books, 1999, s. 126, 137-138, 143.

²⁵ Badran, 2009, s. 2, 5, 246.

²⁶ Moghadam, Valentine, *Islamic Feminism and Its Discontents: Toward a Resolution of the Debate*, *Journal of Women in Cultural and Society* vol 27, nr 4, University of Chicago, 2002, s. 1165.

Women, and not religion, should be at the center of [feminist] theory and practice.²⁷

De skilda åsikterna rörande vare sig religion är en legitim grund för feminism resulterar i olika tillväga sätt vid argumenterandet för kvinnors rättigheter. Medan islamiska feminister, som nämnt, använder de heliga skrifterna och analyser av patriarkaliska strukturer utgår sekulära feminister från idén av vad dem anser borde vara universella principer om människovärde. Eftersom den sekulära feminismen anser att de universella principerna om människovärde totalt saknas i islam delar en stor del av de sekulära feministerna ett ogillande mot en religionsbaserad feminism. Moghissi går så långt att hon påstår att muslimska kvinnor hjälper till att legitimera den politiskt-religiösa diktatur som existerar inom den muslimska kulturen genom att försöka arbeta inom religionen istället för att avsäga sig den och istället motarbeta de fundamentalt mansdominerande influenser som annars finns kvar i samhället.²⁸

Badran betonar i sin bok hur viktigt det är att redogöra för de olika begreppen eftersom de kan komma att ha olika innebörder i olika historiska och sociala kontexter.²⁹ Något som illustreras i Egyptens definition av sekulär feminism. I Egypten tillsammans med flera andra muslimska stater har sekulär feminism fått en negativ, nästan illavarslande stämpel. Detta beror på att islamister på flera håll har omdefinierat betydelsen av sekulär i benämningen stat fri från religion till ateist och hedning vilket gett ordet en farlig klang i muslimska stater.³⁰

²⁷ Ibid.

²⁸ Moghissi, 1999, s. 126.

²⁹ Badran, 2009, s. 244.

³⁰ Al-Ali, Nadjie Sadig, *Secularism, gender and the state in the Middle East; the Egyptian women's movement*, Cambridge, Cambridge University Press, 2000, s. 129.

3 Metod och disposition

Jag kommer i denna uppsats att använda mig av utav delar av argumentationsanalysen som metod. Jag tänker använda mig av denna analys i vad Bergström och Boréus kallar för deskriptivt syfte, det vill säga att rekonstruera de argument respektive organisation lägger fram.³¹

Jag ser den islamiska feminismens argumentationsstrategier som dess beslut att utgå från islam och hur de hittar sina argument därifrån. Argumentationsstrategin som syftas på är därmed islamiska feministers utgångspunkt inom islam och hur de hittar sina argument inom religionens heliga skrifter och kultur vars nuvarande dominerande tolkning skapat ett paternalistiskt samhälle. Detta kommer innebära att jag kommer att leta på organisationernas hemsidor efter deras tes, vilket är att deras tolkning av de heliga skrifterna har större giltighet än den för tillfället dominerande, sedan kommer jag leta efter de argument som de påstår backar upp denna tes.

Därmed kommer det inte att finnas ett fokus på argumentens validitet utan på argumentens uppbyggnad och resonemang, vilket innebär att även delar utav innehållslig idéanalys kommer att användas för att förstå innebörden av argumenten.

Först kommer jag att i analysdelen att ta mig an SIS och WLUML gemensamt för att undersöka deras argument i parallell till varandra med hjälp av det som kännetecknar islamisk feminism. Genom att undersöka organisationerna parallellt hoppas jag kunna jämföra lik- och olikheter för att få fram en mer konstruktiv bild av de argument som förs fram och hur de blir framtolkade. Jag kommer att leta efter ställningstaganden och ståndpunkter som indikerar ett islamfeministiskt förhållningssätt i fråga om hur och genom vilka strategi- och tolkningsmetoder som muslimska kvinnor ska nå jämställdhet. Jag kommer även att undersöka organisationernas förhållningssätt rörande islamiska och muslimska lagar eftersom även det ger ytterligare en aspekt till analysen om deras tankegångar.

Efter den gemensamma analysen kommer jag att fortsätta med en sammandragande analys där alla lösa trådar kommer att samlas ihop. Det är i denna del som frågan kommer att besvaras till fullo.

³¹ Bergström, Göran och Boréus, Kristina, *Textens mening och makt*, Spanien, Graficas Cems S.L., 2012, s. 92-93.

4 Analys

Jag kommer nedan att på ett analysera för de olika strategierna som SIS och WLUML använder sig av i parallell till varandra för att genom en jämförande aspekt få en tydligare bild av deras resonemang. Jag kommer även att redogöra för ett konkret exempel på hur islamiska feminister inom kvinnorättsorganisationer argumenterar för att deras tolkningar av Koranen är av större validitet. I slutet kommer jag att under 4.2 Sammandragande analys sammanfläta alla trådar för att förhoppningsvis kunna besvara min huvudfråga.

4.1 Strategier

Kvinnorna, inom både SIS och WLUML, är religiösa kvinnor som inte ser sitt arbete som en utarbetad strategi, ett steg närmre att nå den internationella standarden om mänskliga rättigheter eller en plan för mjuka upp de muslimska samhällena för att tillslut nå västvärldens mer sekulära feminism. De ser, vad forskningsvärlden skulle benämna som, islamisk feminism som en naturlig del av islam, islam som Allah ursprungligen menade det. SIS drar parallellen mellan islamisk feminism och kolonisation. Kvinnor inom Islam måste precis som den koloniserade befolkningen bryta sig fri från (kolonial)makten för att nå sina rättmätiga rättigheter.³²

Det existerar en viss skillnad i de två organisationernas sätt att redovisa för sina omtolkningsmetoder och ställningstagande. Medan SIS redogör tydligt för sina argument i en av deras skrifter, publicerar WLUML andra akademikers texter angående Koranen och visar på så sätt sitt ställningstagande.

För islamiska feminister finns det två populära sätt att attackerar det paternalistiska samhället vilka är, som nämnt ovan, omtolkning av de heliga skrifterna och analyser av patriarkaliska strukturer ur till exempel en sociohistorisk kontext. Båda organisationerna tar upp dessa olika anfallsvinklar och jag kommer nedan att redogöra för dem.

De heliga skrifterna som det koncentreras mest på i islamfeministiska omtolkningar är Koranens verser och Sunna, vilket är traditioner och regler angående hur man ska leva baserat på hur profeten Muhammed levde. Några tillväga sätt i hur man kan omtolka de heliga skrifterna redogjordes för i kapitlet 2.2 om islamisk feminism varav SIS och WLUML använder sig av kombinationer av flera av dessa i ett försök att nå så stora delar av de heliga skrifterna som möjligt.

³² SIS hemsida – Media – Column & Articles – More writing – A Scientific Methodology for Understand the Qur'an – inledning. Hämtad: 140103

SIS grundades i tanken att deras Gud vad god och rättvis, ändå befann de sig i ett samhälle som påstod att det var av Guds ord männen fick sin rätt att förneka kvinnan hennes mest grundläggande rättigheter. Detta skapade ett ifrågasättande av samhället vilket ledde till att de grundande kvinnorna bestämde sig för att börja studera Koranen.³³ Till sin hjälp tog de den redan nämna tolkningsexperten doktor Amina Wadud som introducerade dem till den hermeneutiska tolkningen med en sociohistorisk kontext. SIS tog sig an utmaningen och började ifrågasätta textens uppbyggnad, den grammatiska konstruktionen och texten som helhet precis som den hermeneutiska tolkningen föreskriver att man ska. Detta, skriver SIS, gav dem ”an exciting interface to emerge between theology and interpretation on one hand, and daily realities of Muslim women within the contemporary socio-legal context on the other”.³⁴

WLUMML grundades i en liknande tanke som SIS men där SIS bestämde att en omtolkning av Koranen var av prioritet tog WLUMML fasta på behovet av en solidaritet mellan kvinnor. Därför är huvudfokus för WLUMML deras kontaktnät och att lyckas koppla kvinnor och organisationer runt om i världen med varandra. Organisationen har därmed på sin hemsida inte under en uppenbar rubrik som leder läsaren till deras redogörelse för omtolkningen av Koranen utan har istället valt att publicera ledande akademikers insatser i ämnet vars innehåll de sympatiserar med. Den dominerande tolkningsmetoden mellan de olika akademikerna som publicerats via WLUMML är den hermeneutiska metoden i kombination till ett stort fokus på kulturella faktorn.

Organisationernas egna, modernare tolkningar av Koranen och studerandet av andra akademikers tolkningsmetoder rörande de heliga skrifterna har lett de båda till slutsatsen att den tolkningen som dominerar idag är en mancentrerad, paternalistisk tolkning gjord utav män. Det är med andra ord på samma sätt som organisationerna ser på muslimska och islamiska lagar ser de även ser på de nuvarande tolkningarna av Koranen. Det vill säga att precis som muslimska lagar är tolkningar av islam är den nuvarande muslimska tolkningen av Koranen gjord utav män som är inte mer än människor i en sociohistorisk kontext som resulterat i ett upprätthållande av strukturer som inte längre känns överkomliga.³⁵ Hélié-Lucas skriver såhär:

³³ SIS hemsida – The SIS story – Reading it for Themselves. Hämtad: 131205.

³⁴ Ibid.

³⁵ SIS-hemsida – Knowledge Resources – Muslim Family Law. Hämtad: 131208; Hélié-Lucas, Marieme, 1997, s. 2-3; SIS hemsida – A scientific Methodology for Understand the Qur’an, hämtad: 140103.

”This has enormous implications for women's struggles because if it is man made nobody will feel afraid to contest and confront these laws - while many people feel restricted if they look at it as God given.”³⁶

Denna insikt gör att de båda organisationerna inte längre ser den dominerande, patriarkaliska tolkningen som Guds verkliga vilja och lag, utan de anser att det snarare finns utrymme för en modern tolkning av Koranen som istället är förankrad i den nutida kulturen.³⁷ Vad organisationerna ifrågasätter är därmed den konkreta verkligheten och inte religionen i sig själv eller Allahs gudomlighet, det vill säga de ifrågasätter patriarkala tolkningarna av Islam och det praktiska användandet av religionen i form av geografiskt begränsade och kulturellt uppkomna former av paternalistiskt förtryck som till exempel könsstympning i Egypten.³⁸

En av grundarna till SIS formulerade sig såhär i en intervju: ”I’ve always understood that women were treated differently due to culture and tradition, never Islam”.³⁹ Detta visar återigen på hur Islam är okränkbar för islamiska feminister men framförallt visar citatet på hur organisationerna omlacerar en del av skulden som läggs på islam på kulturella betingelser. I denna fråga angående den kulturella aspekten är WLUML mycket mer framträdande än SIS.

Hélié-Lucas skriver i sin text utförligt om WLUML:s ställningstagande till kulturens påverkan. Organisationen menar att vissa av de förtryckande koncept som existerar runt om i världen som påstås ha sitt ursprung inom Islam egentligen är kulturella fenomen som under tid inkorporerats i människors liv i parallell till deras muslimska traditioner vilket tillslut har lett till en uppfattning att de delar ursprung. Exempel på sådana fenomen är kvinnlig omskärelse i Egypten, kastsystemet i Indien och slöjan i Mellanöstern.⁴⁰ Hélié- Lucas tar även upp Tunisiens lag om polygami som exempel då den förbjuder månggifte till skillnad från andra muslimska länder som tvärtom sanktionerar polygami. Detta menar WLUML är ett konkret exempel på hur olika skolor inom Islam har gjort olika tolkningar av Koranen och hur dessa tolkningar skapar unika

³⁶ Hélié-Lucas, Marieme, 1997 s. 2.

³⁷ Ibid.; SIS hemsida – About – Reading it for Themselves. Hämtad: 131211

³⁸ Hélié-Lucas, 1997, s. 2-4; SIS hemsida – A scientific methodology for understand the Qur’an.

³⁹ International Museum of Women, intervju med Zainah Anwar, grundare för SIS. Hämtad: 140103.

⁴⁰ Hélié-Lucas, 1997, s. 1.

svårigheter för kvinnor inom den geografiska radien,⁴¹ vilket återknyter den kulturella aspekten med de paternalistiska tolkningarna Koranen som ofta går hand i hand. De olika tolkningsmetoder används därför ofta tillsammans med varandra precis som organisationerna gör. Ett exempel från WLUML, men som även SIS adresserat och därför kompletterar kort, illustrerar flera av de argumentationsstrategier som används av de islamfeministiska organisationerna i deras försök att visa på hur deras tolkningar är av större validitet.

4.1.1 Vers 4:34

Vers 4:34 handlar om köns ställning i jämförelse med varandra. Den första delen lyder följande:

Al-rijal *qawwamuna* ‘ala al-nisa’ bima *faddala* allah ba’ duhum
‘ala ba’ din wa bima anfaqu min amwalihim

Men are in charge of are the protectors and maintainers of women, because Allah hath made the one of them excel the other given the one more (strength) than the other.”⁴²

Essai, som publicerades i WLUML:s Occasional Paper, menar att det viktigaste ordet i texten är ”qawwamun” eftersom det är på basen av detta ord som versen ges sin karaktär. Ordet kan översättas till att ”vara ansvarande” något som har lett till synonymerna ”ledare”, ”överhuvud” och till och med ”rådgivare”, vilket har tolkats till att ge mannen rätten till bestämmande över kvinnan. Men som Essai tar upp kan ordet även tolkas som att ”ha en skyldighet”. Farida Bennani argumenterar för, enligt Essai, att ”qawwamun” kommer från roten qwm vilket innebär att stå upp för eller ta hand om. Med det resonemanget skulle mannen inte vara ledaren för familjen utan dess tjänare.⁴³

Det andra viktiga ordet i versen är ”faddala” som kan översättas till ”överlägsen” men även inom lingvistik till ”en föredragen skillnad över någon annan”. Bennani resonerar att ”qawwamun” i denna vers måste läsas i koppling till ”bima anfaqu min

⁴¹ Ibid, 1-2.

⁴² Essai, 1999, s. 38 (författarinnans kursivering).

⁴³ Farida Bennani, *Taqsim al-‘Amal Bayn Al-Zawjayn*, 1992, s 35 refererad i Essai, 1999, s. 39.

amwalihim” eftersom det ändrar innebörden av versen och även ordet ”faddala”. Kopplingen innebär att meningen syftar till mannens skyldighet att ta hand om familjen, ”den föredragna skillnaden” är därmed något materiellt. Bennani argumenterar därmed att ”den föredragna skillnaden” utspelar sig mellan män och grundar sig Gud har föredragit vissa män över andra när det gäller pengar, inte att män har en föredragen skillnad mot kvinnor. I så fall skulle versen lytt ”*faddalahum lahu alay hunna*” som syftar på kvinnor och inte ”*faddala allah ba’duhum*” som syftar på män.⁴⁴

Den andra delen av vers 4:34 har vanligtvis tolkats i fördel för männens rätt att slå sin fru:

Fa’la-salihatu *qanitatun* hafizatun lil-ghaibi bima hafiza allah,
wa’l-lati takhafuna *nushuzahunna* fa-’izuhunna wa’h-juruhunna
fi’l-madaji’ wa’d-rubuhunna, fa-’in ata’nakum fa la tabghu
’alaihinna sabila, innallaha kana aliyyan kabira.

So good women are obedient, guarding in secret that which God hath guarded. As for those of whom ye fear rebellion, admonish them and banish them to beds apart, and scourge them beat them. Then if they obey you, seek not a way against them. Lo! God is ever High, Exalted, Great.⁴⁵

”Qanitat” är traditionellt översatt till ”lydig” och även till ”lydig mot sin man”. Dock så är denna term använd för att beskriva både män och kvinnor vilket syns på hur den används i andra verser i en kontext där termen används för att beskriva en lydighet mot Gud, inte män. ”Ta’a” är därför någonting du är skyldig Gud, inte din man. Vilket man även kan utläsa genom det könsneutrala begrepp som ”qanitat” är.

Essai backar upp detta argument med att se hur profeten Muhammed interagerade med sina hustrur och ingenstans i de heliga skrifterna, argumenterar hon, går det att finna belägg för att det fanns en hierarkisk skillnad baserat på kön som skulle varit Gudasänd.

Ett sista ord är ”drubuhunna” som är relaterat till ordet ”daraba” vars vanligaste översättning är ”att slå”. Däremot, menar Essai, är det inte rimligt att det är denna

⁴⁴ Essai, 1999, s. 38-40.

⁴⁵ Ibid, s. 42 (författarinnans kursivering).

betydelse av ordet som syftas till i denna mening.⁴⁶ Precis som SIS kommit fram till i relation till denna vers skulle uppmaningen att slå stå in konflikt med Koranens övergripande teman som predikar om jämställdhet och kärlek.⁴⁷

4.2 Sammandragande analys

SIS och WLUML är av åsikten att det nuvarande muslimska samhället är ett resultat av en paternalistisk tolkning av Koranen och det praktiska användandet av religionen i form av geografiskt begränsade och kulturellt uppkomna former av ett patriarkaliskt förtryck. Genom ett jämförande med kapitel 2.2 som redogjorde för islamisk feminism kan slutsatsen att de två organisationerna tillhör den islamfeministiska inriktningen dras.

I ovan nämnda kapitel redogjordes även för de olika strategier islamiska feminister använder sig av för att formulera sina argument för att kunna kontra de nuvarande tolkningarnas påstådda stridbara universalitet, och i kapitel 4.1 redogjordes det för organisationernas strategier. Genom att jämföra de olika strategier som används kommer man till slutsatsen att SIS och WLUML:s strategier stämmer väl överens med de som används av islamiska feminister. Med andra ord så är de två organisationerna både islamiska feminister och de använder sig utav islamfeministiska argumentationsstrategier.

De argumentationsstrategier som är mest populära är utformade för att kunna kontra den nuvarande dominerande tolkningen av islam som influerar dagens muslimska samhälle. Därmed är dessa strategier fokuserade på att omtolka de heliga skrifterna och analysera de kulturella fenomen som förtrycker kvinnor.

De vanligaste strategierna grundar sig i en hermeneutisk tolkning av de heliga skrifterna och den kompletteras ofta med ett extra fokus på den sociohistoriska kontexten. En annan strategi är att med en stor kunskap om det arabiska språket undersöka de grammatiska uppbyggnaderna och växlande jämföra traditionella och moderna förståelser av ord, kontexter och genusrelaterade klassificeringar. Dessa nämnda tolkningar går hand i hand med en förståelse av hur kulturella fenomen från andra kulturer vävts in i den muslimska vilket under tid skapat en uppfattning om att de fenomenen med förtryckande aspekter är en del av Islam.

Via dessa strategier och metoder grundar organisationerna sina argument. Detta leder till en förståelse att islamiska feministers argument är en konstruktion av hermeneutiska

⁴⁶ Ibid, s. 42-44.

⁴⁷ SIS hemsida – About – Reading it for Themselves.

omtolkningar av muslimska heliga skrifter och en förståelse av kulturellt förtryckande fenomen. Denna konstruktion av argumentstrategier exemplifieras i kapitlet 4.1.1 där vers 4:34 i Koranen tolkas via just dessa strategier för att få fram en annan, humanare och rättvisare, bild av Koranen.

Det är en kombination mellan modernare tolkningsstrategier och hur dessa strategier får fram en sanningsenligare bild av islam som den islamiska feminismen, vilket inkluderar SIS och WLUML, påstår att deras tolkningar är av högre validitet än den nuvarande paternalistiska tolkningen. Argumenten är alla de omtolkade texter och kulturella faktorer som organisationerna tar sig an, med andra ord är det så islamiska feminister i kvinnorrättsorganisationer på Internet argumenterar för att deras interpretationer av Koranen är de med högst validitet i jämförelse med den nuvarande härskande paternalistiska tolkningen.

5 Avslutning

Som avslutning kommer jag först att sammanfatta slutsatsen för att sedan försöka utvärdera resultatet. Efter det kommer jag att ge några förslag till framtida forskning kring vilka andra synvinklar man kan utgå från som är relaterade till detta ämne.

5.1 Slutsats och avslutande reflektioner

Denna uppsats fokus har varit att analysera hur islamiska feminister argumenterar inom, vad en större opinion skulle kalla för ett patriarkaliskt förtryckande, islam och hur deras strategier är utformade i ambitionen att göra detta. Under analysdelen hoppas jag att uppsatsen, genom att kombinera de kunskaper som getts i de första kapitlen med en analys av organisationernas argumentationsstrategier, besvarar frågeställningen om hur islamfeministiska kvinnorätsorganisationer argumenterar för att deras nyare tolkningar av Koranen har större validitet än den nuvarande.

Slutsatsen är därmed att argumenten till att organisationerna anser att deras interpretationer är av högst validitet ligger i deras åsikt att deras omtolkningsstrategier analyserar islams heliga skrifter på det mer korrekta sättet. De anser att genom sina hermeneutiska tolkningar, den sociohistoriska aspekten och kunskapen om det arabiska språket får de fram det sanna budskapet av Koranen, vilket innebär att de anser att alla deras omtolknningar är argument för att deras interpretationer är av högst validitet.

Anledningen till att resultatet av denna uppsats kan vara intressant är för att det inte bara belyser det annorlunda sätt som islamiska feminister argumenterar utan förhoppningsvis till viss del förklarar varför islamiska feminister väljer att argumentera som de gör. Detta då deras argumentationsstrategier är designade för att religiösa kvinnor ska kunna utveckla och omfamna intersektionella identiteter som inte sätter dem i ett fack de upplever förtryckande utan istället öppnar upp möjligheten för muslimska kvinnor världen över att definiera sig själva.

Resultatet säger förhoppningsvis även någonting om hur religioner kan tolkas och omtolkas beroende på hur och vem det är som försöker. Islam, och även andra religioner, kan genom att sättas i olika kontexter och tolkningsstrategier förespråka olika budskap. Även om detta är relativt känt och uppenbart med tanke på de olika tolkningar av olika religioner så har islamfeministisk tolkning inte fått riktigt erkännande som en legitim sådan. Dock med fler och fler uppsatser och böcker som skrivs i ämnet får islamisk feminism mer och mer erkännande som en berättigad

tolkning av den muslimska religionen, något som denna uppsats i sådana fall bidragit med.

5.2 Förslag till kommande forskning

Under uppsatsens gång har flera andra potentiella inriktningar för denna uppsats intresserat mig men som jag tyvärr inte kunnat utforska på grund av den redan valda inriktningen eller på grund av begränsat omfång. I denna uppsats har fokusen legat på argumentationsstrategierna som användes, det vill säga hur de utformas och används för att trumfa över de nuvarande dominerande argumenten som influerar dagens muslimska samhällen. En intressant aspekt att undersöka hade varit att ställa de islamiska feministernas argument mot en motsägande sida, till exempel fundamentalisters argument för att undersöka antingen deras olika argumentationsstrategier. Även att ställa islamisk feminism mot sekulär feminism för att ställa deras syn på feminism mot varandra vore en intressant synvinkel då där finns en intressant schism mellan de två feministiskolorna vilket redogjordes för i kapitel 2.3.

Denna uppsats har inte fokuserat på validiteten vilket även det skulle varit en intressant aspekt. Man skulle antingen kunna ha en jämförande aspekt med fundamentalister eller sekulära feminister, eller så kunde man kunna undersöka de olika argument som islamiska feminister lägger fram och undersöka huruvida det finns några motsägelser och vad det i så fall skulle leda till.

7 Referenser

Litteratur

Al-Ali, Nadjé Sadig, *Secularism, gender and the state in the Middle East; the Egyptian women's movement*, Cambridge, Cambridge University Press, 2000

Badran, Margot, *Islamic Feminism: What's in a name?*, Al-Ahram Weekly On-line 569, januari 17-23, 2002, refererad i Bahi, Riham, *Islamic and secular feminisms: Two discourses mobilized for gender justice*, New York, Contemporary Readings in Law and Social Justice, Volume 3(2), 2011

Badran, Margot, *Feminism in Islam – Secular and Religious Converges*, Oxford, Oneworld Publication, 2009

Bergström, Göran och Boréus, Kristina, *Textens mening och makt, Spanien*, Graficas Cems S.L., 2012

Karam, Azza, *Women, Islamsims, and the State*, Philadelphia, Palgrave Macmillan, 1998

Mernissi, Fatima, *Women's Rebellion and Islamic Memory*, New York, Zed Books, 1996

Moghissi, Haideh, *Feminism and Islamic Fundamentalism: The Limits of Postmodern Analysis*, New York, Zed Books, 1999

Svensson, Jonas, *Muslimsk feminism – Några exempel*, Lund, Teologiska Institutionen, 1996

Elektroniska källor

Sisters in Islam:

Första sida: <http://www.sistersinislam.org.my/> Hämtat: 131205

Kategori: "Knowledge resources: <http://www.sistersinislam.org.my/news.php?cat.8>

Kategori: "Media" – Column & Articles – More writing – A scientific methodology for understand the Qur'an: <http://www.sistersinislam.org.my/news.php?item.41.46>

Women Living Under Muslim Laws:

Första sida: <http://www.wluml.org/> Hämtat: 131205

Kategori: "About": <http://www.wluml.org/node/5408>

International Museum of Women: Intervju med Zainah Anwar, grundare för SIS:

<http://muslima.imow.org/content/muslim-sisterhood>

PDF:er

Ahmad, Kassim, *Hadith: A re-evaluating*, Tucson, USA, Monotheist Productions International, 1997. Återfinns här: <http://www.barry-baker.com/Articles/documents/HADITH.pdf>

Essai, Dahlia, *Constructing the Notion of Male Superiority over Women in Islam*, WLUML Occasional Paper No.11, November 1999. Återfinns här: <http://www.wluml.org/sites/wluml.org/files/import/english/pubs/pdf/occpaper/OCP-11.pdf>

Hélie-Lucas, Marieme, WLUML "Heart and Soul", Transcribed from Plan of Action, Dhaka, 1997. Återfinns här: http://www.wluml.org/sites/wluml.org/files/Heart%20and%20Soul_Marieme%20Heli-e-Lucas.pdf

Moghadam, Valentine, *Islamic Feminism and Its Discontents: Toward a Resolution of the Debate*, *Journal of Women in Cultural and Society* vol 27, nr 4, University of Chicago, 2002. Återfinns här: http://tavaana.org/nu_upload/L1_-_Islamic_feminism.pdf

Wadud, Amina, *Qur'an and woman: Rereading the sacred text from a women's perspective*. New York, Oxford University Press, 1999, återfinns här: <http://ebooks.rahnuma.org/religion/Quran/Quran-Women-Amina-Wadud.pdf>